

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. การดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและ รายด้าน

3. การดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 71) รวม 12 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะแนวการศึกษา
9. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

12. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน งานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1—2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 1,837 คน จากจำนวนโรงเรียน 114 โรง โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 114 คน ครู 697 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 1,026 คน (กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 . 2548 ก : 1)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน ครู จำนวน 245 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 280 คน รวมทั้งสิ้น 613 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เกรจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan . อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 41)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.2 ครู

3.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 12 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ .2546 : 71)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บคืนจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ แล้วนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมและรายด้าน และนำเสนอในรูปแบบตารางความถี่ประกอบคำบรรยาย
4. เปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถิติ F - test (One – way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe'
5. นำข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่เรียงลำดับ แล้วคิดเป็นร้อยละ ของข้อเสนอแนะแต่ละด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางความถี่ประกอบคำบรรยาย

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏ ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา, การติดตามและประเมินผลการใช้

หลักสูตรสถานศึกษา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ,การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียน และ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการวัดผลประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสอนซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน , การจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ ใน การอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน และ การพัฒนา เครื่องมือวัดผลและ ประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และสื่อ การเรียนการสอน , การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย ที่เกี่ยวกับ การพัฒนาการเรียนการสอน,การประสานความร่วมมือเพื่อการศึกษ วิเคราะห์ วิจัยงานวิชาการ กับสถานศึกษา องค์กร บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์หน่วยงานและสถาบันอื่น และ การนำผลการศึกษ วิเคราะห์ วิจัย มาใช้ในการบริหาร การจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของ สถานศึกษา

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา การจัดหาและจัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่าง เพียงพอและหลากหลาย,การประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และ การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และ การพัฒนางานวิชาการกับ

สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น และ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต จัดทำ พัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้, การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พร้อมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการส่งเสริมให้ครูผู้สอนและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา, การจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ประสานการจักระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน, การประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานการดำเนินงาน การศึกษากับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา และ การดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในการปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน, การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา, ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการดำเนินการพัฒนางานตามแผน

ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การศึกษาและสำรวจแนวทางให้การสนับสนุนงานด้านวิชาการแก่ชุมชน , การจัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น, การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการศึกษา

ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ กับสถานศึกษา และองค์กรอื่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง, การประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ที่ตั้งอยู่ต่างเขตพื้นที่การศึกษา และ การประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ, การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนางานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในด้านการจัดการศึกษา และ การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู มีความคิดเห็น แตกต่างจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้น ที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยเรียงตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐาน ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ควรจัดอบรมสัมมนาครูเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจัดสรรให้ครบตามความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ใน โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ส่วน มากจะตั้งอยู่ในเขตชนบทที่ยังขาดความพร้อมในการจัดการศึกษาทั้งด้านงบประมาณสนับสนุนหรือด้านบุคลากรที่ยังมีไม่เพียงพอต่อการจัดสรรและมอบหมายหน้าที่ให้ ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ โดยเฉพาะ โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน ต้องแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนการสอนรวมกันหรือถ้ามีครบชั้นพอดี แต่ในกรณีที่บุคลากรครูบางคนมีภารกิจที่ต้อง ไปติดต่อ จำเป็นที่ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน โรงเรียน ต้องทำหน้าที่แทนหรือในบางโอกาสก็เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบสอนแทน ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนมากนักทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มาจากหลายสาขาอาชีพ และมี

พื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางนโยบายในการจัดการศึกษายังมีน้อยส่งผลให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรชาติ นนทะแสน (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภินันท์ นานะห์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และพบว่า มีปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเดช นามเกตุ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามทัศนะของผู้บริหารและ ครูผู้สอน และพบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม โดยการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม แต่ในสภาพการจัดการศึกษาของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ยังประสบปัญหาคือนักเรียนส่วนมากยังขาดความพร้อมในอันที่จะเรียนรู้ให้เป็นคนดี คนเก่ง และปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับสมาชิกในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพราะมีสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครองที่ส่วนมากประกอบอาชีพกสิกรรมทำให้ไม่มีเวลาดูแลเรื่องการเรียนรู้ของลูก

โดยจะยกภาระทั้งหมดให้กับครูเป็นผู้ดูแลด้านการเรียนทั้งหมด หรือปัญหาอันเนื่องมาจากการที่สถานศึกษามีจำนวนบุคลากรครูไม่เพียงพอกับชั้นเรียน ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการรวมนักเรียนสอนในห้องเดียวกัน ทั้งที่นักเรียนเรียนอยู่คนละชั้น หรือแม้กระทั่งแหล่งเรียนรู้ที่จะใช้เป็นแหล่งจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน การเขียน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยที่สถานศึกษาบางแห่งยังมีข้อจำกัดทั้งพื้นที่และอาคารเรียน จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งที่มีอยู่แล้วในสถานศึกษาให้แปรสภาพเป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากที่สุด จึงส่งผลให้ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภินันท์ นาเลาะห์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงาน วิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเดช นามเกตุ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน และพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญ ชาเรืองเดช (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการและการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็น

ตัวแทนชุมชนที่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษามีข้อยกเว้น แม้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา แต่สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน วิธีการยังไม่ประสานสอดคล้องกัน พร้อมกันนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมาก ยังขาดประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยการสร้างความตระหนักให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภูมิใจในความเป็นเจ้าของของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบร่วมในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งเป็นลูกหลาน โดยการจัดอบรมสัมมนาาร่วมกัน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง โดยเขตพื้นที่การศึกษาอาจจัดสรรค่าตอบแทนหรือเบี้ยประชุมแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทดแทนการเสียเวลาในการประกอบอาชีพส่วนตัว ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาและครูก็ควรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีของชุมชนให้มาก และให้บริการชุมชนด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา ส่งผลให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กจึงแตกต่างกัน กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมโภชน์ สุขเจริญ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาทางวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์และพบว่า ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัญหาทางวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา มากกว่าผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อถรรพ์ กันเมธ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าวิชา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลสิน เสาวกุล (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น และพบว่า ผู้กำหนดนโยบายการบริหารมีระดับปัญหาสูงกว่าผู้ปฏิบัติโดยรวมและด้านการบริหารห้องสมุด การนิเทศการเรียนการสอน การวัดผลประเมิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ (สุภาพ สุขอย) (2545 :

บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผลการวิจัย พบว่า มีส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบัน จะเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีที่สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการจัดการเรียนการสอนต้องจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมกับจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ทันสมัยมีคุณภาพและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงการจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาและ เขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง และส่งเสริมให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมมีปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมโภชน์ สุขเจริญ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาทางวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ และมีแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ว่า ควรจัดสรรงบประมาณในการซื้อหรือสร้างสื่อที่มีคุณภาพและใช้ประโยชน์ได้จริง พร้อมกับจัดคนปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อเสนอสถานในการปรับปรุงและพัฒนาปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อุ้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้เอง มีคุณธรรมจริยธรรม และกระตือรือร้นในอันที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมกับส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในฐานะที่ตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาและภูมิใจในความเป็นเจ้าของสถานศึกษาผู้หนึ่งด้วย

2) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของ ผู้เรียน การส่งเสริมให้ครูผู้สอนและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีการสำรวจและศึกษาข้อมูล การจัดการศึกษารวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทางวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในด้านการจัดการศึกษา การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการศึกษาการจัดหาครูหรือบุคลากรให้ครบชั้นเรียน โดยเฉพาะงานธุรการหรือครูสนับสนุนเพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างเต็มที่

4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรจัดสรรสื่อคอมพิวเตอร์ให้ครบทุกโรงเรียน และเพียงพอกับความต้องการจริง ๆ พร้อมทั้งส่งหน่วยรบริการคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ไปให้บริการถึงโรงเรียนจริง ๆ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

7.2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการรวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการในการบริหารงานวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษาให้มีมาตรฐานและเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY